

ALEKSANDER BRÜCKNER

DZIEJE KULTURY POLSKIEJ

TOM PIERWSZY
OD CZASÓW PRZEDHISTORYCZNYCH
DO R. 1506

WYDANIE II

WARSZAWA 1939

WYDAWNICTWO J. PRZEWORSKIEGO

KSIEGARNIA S. JACZA
OPOLE, UL. KORASZEWSKIEGO

PRZEDMOWA DO II WYDANIA

Pierwsze wydanie objęło w trzech tomach dzieje kultury Polski niepodległej (do r. 1795), Księstwa Warszawskiego i Królestwa Kongresowego (do r. 1831). Nowe wydanie powtarza te trzy tomy bez zmian; przy tomie pierwszym, obejmującym średniowiecze, okazała się potrzeba dodatku, gdzie uwzględniono niektóre wyniki nowszych badań (po r. 1930), własnych i obcych. *Przybył natomiast nowy tom, czwarty, który objął dzieje Polski rozbiorowej do wojny światowej.*

Oby i nowe wydanie spotkało równie życzliwe przyjęcie, jakie przypadło poprzedniemu, zaś autor pociesza się owym «in magnis voluisse sat est», które mu i przy pierwszym przyświecało.

A. Brückner

SPIS TREŚCI TOMU I

	Str.
Przedmowa do I wydania	VII
Przedmowa do II wydania	XI
Rozdział I: CZASY PRZEDDDZIEJOWE	1
Położenie i przyroda kraju. — Wyniki badań archeologicznych. — Kultura łżycka. — Arjowie, rasa, ludy, język, kultura, kolebka. — Epoka litwo-słowiańska. — Słowianie; siedziby pierwotne; grupy językowe i szczepowe. — Wpływy obce. — Wędrowki germańskie.	
Rozdział II: POLSKA POGAŃSKA. SZCZEPY I IMIENNICTWO .	31
Świadectwa o Słowianach VI do X wieku. — Szczepy polskie; nazwy, różnice narzeczowe. — Imiennictwo; nazwy miejscowe; imiona osobowe.	
Rozdział III: POLSKA POGAŃSKA. SPOŁECZEŃSTWO	77
Prawosłowiańskie różnice stanowe i ich nazwy. — Ustrój pogańskiej Polski. — Władza książęca i jej organy. — Skarbowość. — Sądy. — Wojsko. — Wpływy obce.	
Rozdział IV: POLSKA POGAŃSKA. RODZINA	105
Małżeństwo. — Urodziny i postrzyżyny. — Obrzędy pogrzebowe. — Rodzina. — Zabawy i płasy. — Ślady barbarzyństwa.	
Rozdział V: POLSKA POGAŃSKA. WIARA	133
Olimp polski. — Podanie o Lechu, Piaście, smoku, Wandzie, Wal- cerzu Udałym. — Istotna wiara Polski słowiańskiej. — Kult bożków przyrody i domowych. — Zabobony wszelakie i ich resztki dzisiejsze.	

Rozdział VI: POLSKA POGAŃSKA. KULTURA GRODZISKOWA 169

Dom pierwotny. — Gospodarstwo. — Przyroda. — Pożywienie. —
Odzież. — Handel. — Kultura. — Grody. — Pozostałości z epoki
pogańskiej.

Rozdział VII: WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (966—1300). KOŚCIÓŁ 207

Źródła dla poznania epoki, obce i własne. — Wprowadzenie chrześcijaństwa. — Rychły zanik pogaństwa. — Mniemane misje: iryjska i słowiańska. — Wpływ Kościoła. — Akt gnieźnieński. — Źródła chrześcijaństwa polskiego. — Ustrój Kościoła. — Ruch religijny i nowe Zakony. — Unarodowienie Kościoła. — Święci pańscy. — Kult św. Stanisława. — Przewaga Kościoła w życiu indywidualnym. — Chrzest. — Śluby. — Pogrzeby. — Szkoła. — Literatura. — Zabytki polskie duchowne. — Zabytki świeckie. — Sztuka kościelna. — Wychowanie domowe.

Rozdział VIII: WCZESNE ŚREDNIOWIECZE (966—1300). PAŃSTWO 307

Władza książęca. — Szlachta rodzima i jej zawołania. — Przybysze obcy. — Chłopi. — Kolonizacja niemiecka. — Administracja krajowa. — Sądownictwo. — Wojskowość. — Bitwa i oblężenia. — Przemysł. — Moneta. — Podniesienie się poziomu życia codziennego. — Obcy. — Żydzi. — Kultura.

Rozdział IX: RUŚ. — PRUSY. — LITWA 381

I. Ruś, kraj, lud, wiara. — Najazd normański. — Przyjęcie chrześcijaństwa wschodniego; rola Bułgarji; wpływy greckie. — Szkoła, literatura, epika narodowa. — Podziały; pogrom tatarski; tragedia ruska.

II. Prusy, kraj, lud, wiara, kultura. — Wpływy polskie; ich zmarnowanie.

III. Litwa, kraj, lud, wiara, państwo.

Rozdział X: WIEKI CZTERNASTY I PIĘTNASTY. PAŃSTWO I KOŚCIÓŁ 415

Źródła. — Tło dziejowe. — Kazimierz Wielki. — Szlachta. — Przywileje. — Cechy stanowe. — Duchowieństwo. — Husytyzm. — Udział w soborach. — Typy duchowne. — Życie kleru. — Kościół polski. — Kaznodziejstwo.

	Str.
Rozdział XI: MIASTO I WIEŚ	469
Miasta i ich gospodarka. — Ustrój. — Handel. — Cechy. — Misterja. — Kuchnia. — Rozrywki. — Zbytek. — Żydzi. — Znaczenie miasta. — Kmiecie. — Wojsko. — Skarbowość. — Sądownictwo. — Życie rodzinne. — Życie potoczne. — Wpływy obce.	
Rozdział XII: SZKOLNICTWO	527
Szkoły niższe. — Uniwersytety obce. — Uniwersytet Jagielloński.	
Rozdział XIII: LITERATURA ŁACIŃSKA	545
Ubóstwo wieku XIV. — Literatura XV wieku. — Traktaty naukowe. — Jan Długosz. — Wymowa świecka. — Poezja łacińska. — Zwiastuny humanizmu. — Nauki.	
Rozdział XIV: LITERATURA POLSKA	577
Literatura XIV wieku. — Literatura XV wieku. — Wiersze religijne. — Wiersze świeckie. — Proza polska. — Pisownia i język literacki.	
Rozdział XV: SZTUKA	611
Architektura. — Rzeźba. — Malarstwo. — Muzyka. — Młodość i żywotność kulturalna Polski.	
Rozdział XVI: RUŚ I LITWA	631
Dwie Rusi. — Druki Fiolowe. — Szyzma i Unja — Żydostwo. — Litwa. — Kultura pogańska. — Kultura chrześcijańska. — Wpływy ruskie.	
Dodatki	651